

Úvodník

Terchová – pri vyslovení tohto slova zo sedem písmen si veľa ľudí v myslí niečo vybaví. Nieкто krásnu prírodu Vrátnej a Malej Fatry, iný svetoznámu terchovskú muziku, folklór a energický tanec, ďalší Jánošíka a jeho zbojnícku družinu – symbol proti útlaku a nespravodlivosti, nieкто ďalší cyrilometodskú tradíciu s majestátnym kostolom a vyrezávaným betlehemom.

Ing. Milan Laurenčík (SaS),
starosta obce Terchová

Pre mňa slovo Terchová znamená ďaleko viac. Je to úžasná dedinka, v ktorej som prežil takmer celý doterajší život a v ktorej žili celé generácie mojich predkov. Som hrdý na to, že pochádzam z Terchovej a že som Terchovec. Nepoznám krajšie miesto na zemi a nedokážem si predstaviť iné miesto, kde by som dokázal žiť. V roku 2014 som svojim spo-

luobčanom ponúkol svoju kandidatúru na starostu a oni si ma za starostu aj vybrali. Silný mandát, ktorý som od nich obdržal, je pre mňa veľkým záväzkom vykonávať túto funkciu najlepšie, ako dokážem. Okrem mňa boli zvolení aj noví poslanci obecného zastupiteľstva. Dovolím si konštatovať, že naša spolupráca je na dobrej úrovni a posúva Terchovú a dianie v nej stále dopredu. Táto spolupráca priniesla už v prvom roku fungovania svoje ovocie. V nasledujúcich riadkoch skúsím zrekapitulovať, čo sa nám všetko podarilo v roku 2015 uskutočniť.

Do júna 2015 sme dokončievali realizácie v rámci projektu Kultúristika – spoločne posilňujeme kultúru, turizmus a šport v obciach Terchová, Belá a Jaworze, ktorý sme začali vlani. V tomto roku sme na tomto projekte preinvesto-

vali 211 000 eur. V rámci tohto projektu sme zrealizovali vybudovanie novej Terchovskej galérie umenia a priestorov, ktoré sú v nadsťave budovy obecného úradu.

Ďalšími aktivitami boli výmena okien na zdravotnom stredisku a pokračujeme v rekonštrukcii telocvične v našej ZŠ a MŠ A. F. Kollára, kde nás čaká ešte oprava palubovky a sociálnych zariadení. Projekt, ktorý sme celý zrealizovali v tomto roku, mal názov Spoločne k poznaniu a ochrane prírody, v rámci ktorého sme vybudovali rozhľadňu s príznačným názvom Terchovské srdce spolu s náučným chodníkom. Partnerom našej obce bola česká obec Týranovice. Celkové náklady projektu boli cca 310 000 eur. Z toho sa v Terchovej preinvestovalo 240 000 eur a na strane českého partnera 70 000 eur. Samotná rozhľadňa mala roz-

Starosta a poslanci obecného zastupiteľstva: (zľava doprava): Mgr. Ing. Marián Zajac (marian.zajac@terchova.dcom.sk), Mgr. Erika Zatlukalová (erika.zatlukalova@terchova.dcom.sk), Ján Rehtorík (jan.rehtorik@terchova.dcom.sk), Daniela Porubčanská (daniela.porubcanska@terchova.dcom.sk), Ing. Michal Krištofik (michal.kristofik@terchova.dcom.sk), Ing. Milan Laurenčík (starosta@terchova.sk), Jozef Dávidík (zastupca@terchova.sk), Veronika Hajasová (veronika.hajasova@terchova.dcom.sk), Jaroslav Ondruš (jaroslav.ondrus@terchova.dcom.sk), Jana Zavacká (jana.zavacka@terchova.dcom.sk), Ján Patrňčiak (jan.patrnaciak@terchova.dcom.sk), Monika Lacúchová (monika.lacuchova@terchova.dcom.sk).
PF 2016 – do nastávajúceho roku vám prajeme veľa zdravia, šťastia, lásky a pokoja.

počet 218 000 eur. Naš podiel na projekte bol 5 % našich nákladov, ostatné peniaze sme získali z európskych fondov.

V časti obce Horná Tižina sme realizovali projekt s názvom Úprava odtokových pomerov – išlo o odvodnenie územia u Rusnákov a následnú opravu cesty v hodnote 155 000 eur.

Spracovali sme projektovú dokumentáciu na chýbajúce časti chodníka na Biely Potok v hodnote cca 8000 eur. Pokračovali sme v prvej etape oplotenia cintorína a pripravili sme si podmienky pre druhú etapu – projekt a stavebné povolenie. Rozšírili sme verejné osvetlenie v časti Podolina o ďalšie svetelné body.

Získali sme od firmy MO-BIS pre projekt Čistejšia a krajšia Terchová finančné prostriedky 5000 eur a kúpili sme zametací a čistiaci stroj.

Zapojili sme sa do projektu DCOM, v rámci ktorého sme získali pre obec 10 nových počítačov, 17 notebookov a 5 tlačiarň. Občania môžu využívať 138 elektronických služieb v styku s našim úradom. Na našej matrike funguje IOMO, kde si môžete rýchlo vybaviť potrebné doklady za nižšiu cenu.

Pre našich dobrovoľných hasičov sme získali nové auto – IVECO Daily, repasáciu našej Fatry 148 a príviesny protipovodňový vozík s výbavou pre hasičov.

VÚC realizoval v našej obci opravu hlavnej cesty od Vyšných Repánov až do Šípkovej. V týchto dňoch ešte chceme stihnúť dokončiť menšie opravy ciest do Vyšných Jankov, Zuziakov a v časti Podubeneč. Slovenský vodohospodársky podnik realizuje reguláciu rieky Varínka v časti Vyšný koniec, aby sme túto časť lepšie ochránili pred povodňami.

Najväčšou investíciou roku 2015 bola kúpa bytového domu MAK, v ktorom sme pre našich občanov do vlastníctva obce získali 17 bytových jednotiek pre sociálne bývanie. Táto investícia bola vo výške 747 879 eur. K bytom sme od pôvodného vlastníka získali aj príslušné pozemky. <

Terchová – dedina, kde sa stále niečo deje

Terchová je turistickým a kultúrnym centrom nášho regiónu. Takpovediac ju k tomu predurčili historické udalosti, krásne prírodné prostredie a tiež jedinečná kultúra a tradície. Ako človek pretvára svoje životné prostredie, tak kultúrne a spoločenské dianie vplyva na človeka. Vedenie Terchovej sa preto snaží, aby bol spoločenský a kultúrny život v obci rozmanitý. Nezameriava sa len na jedno veľké kultúrne podujatie, záleží jej na rôznych voľnočasových akciách počas celého roka. Kapacity obce sú v tomto smere obmedzené, preto je spolupráca s podnikateľskými subjektami z oblasti cestovného ruchu viac ako potrebná. Vďaka ich účasti sa na niektorých akciách obec podieľa vytvorením vhodných podmienok. Napríklad výhodným prenájmom plôch, pozemkov, amfiteátru. Pri iných akciách obec zohráva rolu spoluorganizátora a niektoré podujatia sú v jej priamej réžii. Počas roka vznikli aj podujatia, ktoré organizujú výlučne podnikateľské subjekty alebo organizácie či záujmové združenia.

Bez vzájomnej podpory a spolupráce by sa však čulý kultúrny život v obci udržoval ťažko. Takáto symbióza najrôznejších subjektov a združení je predpokladom, že kultúrne a spoločenské dianie bude v Terchovej prekvitať naďalej. Dúfam, že aspoň tak dobre, ako v práve sa končiacom roku 2015, keď sa nám podarilo uskutočniť viacero zaujímavých podujatí.

Podieľali sme sa: Medzinárodná súťaž vo varení a jedení halušiek (23. 5.), Osmý svetadiel – muzikál (5. 6.), Medzinárodné stretnutie zbojníkov – 5. ročník (12. 6. - 14. 6.), Európsky pohár v cyklistike zdravotne postihnutých (11. 7. - 12. 7.), Káčer na bicykli – charitatívny projekt na podporu zdravotne postihnutých (31. 7.), Jánošík v ľudovom výtvarnom umení – výstava, Terchovská galéria umenia (30. 7. - 30. 9.), Terchovský budzogaň – 12. ročník – rockový festival (28. 8. - 30. 8.), Pamätný výstup na Veľký Rozsutec na počesť sv. Jána Pavla II. – 3. ročník (5. 9.), Terchová v pohybe – bežecké podujatie (12. 9.), Festival „Stretnutie umení umenie stretnutí“ (26. 9.), Slovenský po-

hár v cyklokrose – areál RIC Terchovec a pod sochou Juraja Jánošíka (18. 10.), Divadelná hra KUBO – Terchovské národné divadlo (12. 12.)

Boli sme spoluorganizátori: Poďakovanie za lásku – Veľkonôčný koncert na pamiatku sv. Otca Jána Pavla II. – 11. ročník (12. 4.), Medzinárodný maliarsky plenér – vernisáž, 5. ročník (26. 6.), Cyrilometodské dni – 26. ročník (3. 7. - 5. 7.), Koncertné Soiré – Terchovský detský spevokol a Spevácky zbor slovenských učiteľov (11. 10.), Mikuláš v Terchovej – rozsvietenie vianočného stromčeka (6. 12.), Adventný koncert 2015 v Terchovskej galérii umenia (11. 12.), Jasličková pobožnosť – 41. ročník (25. 12.) a Terchovské Vianoce – divadelné predstavenia, módna prehliadka, privítanie Nového roku (27. 12. - 31. 12.)

Zorganizovali sme: Preteky gazdovských koní – 15. ročník (14. 2.), Vyčistíme si Terchovú – brigáda na čistenie obce (30. 5.), Boli sme prví v republike! – program k 25. výročiu Terchovských novín (2. 7.), Jánošíkove dni – 53. ročník (30. 7. - 2. 8.), Terchovský polmaratón – 1. ročník (10. 10.), Úcta k starším – kultúrny program (25. 10.), Vernisáž výstavy „Mucha, muchy, Muchovci“ – Terchovská galéria umenia (28. 10. - 31. 12.)
Uskutočnilo sa: Interkriterium Vrátna 2015 – 34. ročník medzinárodných lyžiarskych pretekov (26. 1. - 28. 1.), Pinocchio – bábkové divadlo Divadla zo šuflíka (6. 2.), Jánošíkova valaštička – 56. ročník lyžiarskych pretekov detí – Vrátna (22. 2.), Bijú Hodiny – slávnostné uvedenie albu-

mu Paľa Cabadaja (28. 2.), Jánošíkova kvapka krvi – darovanie krvi (20. 3. a 6. 11.), Medzinárodné maliarske sympóziom Terchovská paleta – 8. ročník (16. 3. - 27. 3.), Dedičstvo otcov – ľudobno-poetické pásmo – výročné narodenia L. Štúra (29. 3.), Inscenácia Krížovej cesty v uliciach Terchovej – (3. 4.), Kladeňie vencov – 70. výročie oslobodenia obce (10. 4.), Veľkonôčný stolnotenisový turnaj – 14. ročník (11. 4.), 5 CHALANOV – Terchovské národné divadlo (2. 5.), Cyklozraz Malá Fatra 2015 (15. 5. - 17. 5.), Nikdy nie si sám – koncert žiakov (7. 6.), Na bicykli deťom 2015 (12. 6.), Beh na Polud-

ňový Grúň – 14. ročník (28. 6.), Bábkové divadlo O kohútikovi a sliepočke – záhrada Hotelu Gold (30. 6.), Malofatranská stovka – 3. ročník – dialkový turistický pochod a horský ultra trail (4. 7. - 5. 7.), Terchovský trojboj (tenis, nohejbal a minigolf) – 11. ročník v areáli Festa club (9. 7. - 12. 7.), Čítanie v Terchovskej záhrade pre deti s pánom Mrkvičkou – Hotel Gold (10. 8.), Chmeľovanie – festival malých domácich pivovarov – Drevenice Vršky (11. 9. - 12. 9.), Stolnotenisový turnaj – medzinárodná účasť z Velehradu (13. 9.), Deň Horskej záchrannej služby (3. 10.), Omša na symbolickom

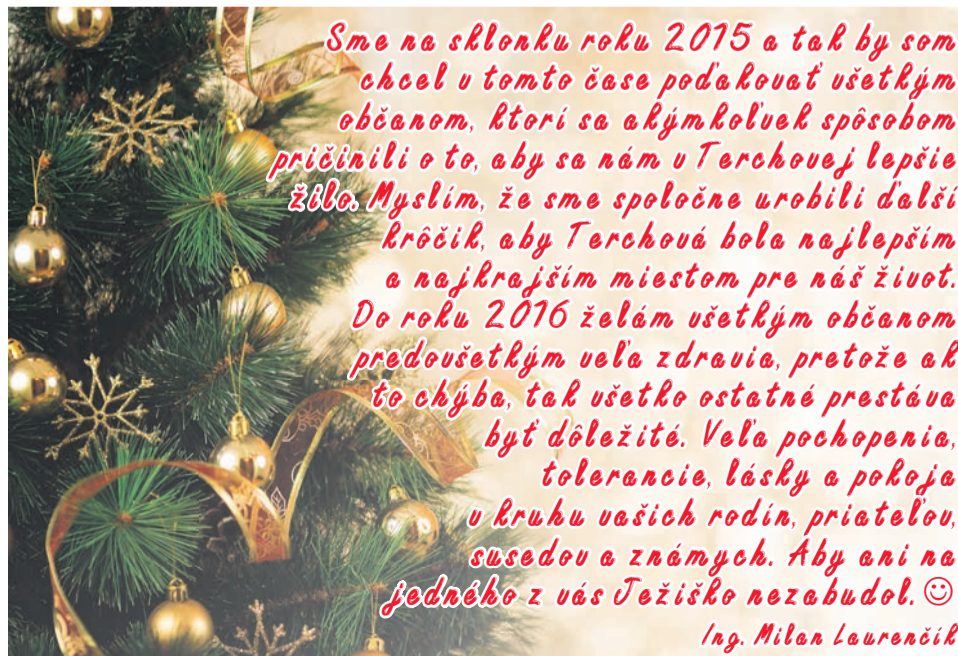
cintoríne vo Vrátnej (25. 10.), Terchovská zabíjačka – Drevenice Vršky (14. 11.), Divadelná hra Amerika – Veličianske ochotnícke divadlo (28. 11.), Medzinárodný vianočný pohár 2015 v tlaku na lavičke a v mŕtvom tahu RAW – EQ (5. 12.), Adventný koncert detí ZŠ A. F. Kollára (13. 12.)

Umelecké, športové, kulinárske, turistické, tradičné či náboženské... takéto rozmanité podujatia chceme v obci podporovať aj naďalej. Veríme, že si z tejto širokej škály vyberie každý občan a život v našej obci sa vďaka nim bude rozvíjať v mnohých smeroch a oblastiach.

Ing. Milan Laurenčík, snímka archiv

Foto František Mucha

Sme na sklonku roku 2015 a tak by som chcel v tomto čase poďakovať všetkým občanom, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom pricinili o to, aby sa nám v Terchovej lepšie žilo. Myslím, že sme spoločne urobili ďalší krôčik, aby Terchová bola najlepším a najkrajším miestom pre náš život. Do roku 2016 želám všetkým občanom predovšetkým veľa zdravia, pretože ak to chýba, tak všetko ostatné prestáva byť dôležité. Veľa pochopenia, tolerancie, lásky a pokoja v kruhu vašich rodín, priateľov, susedov a známych. Aby ani na jedného z vás Ježiško nezabudol. ☺

Ing. Milan Laurenčík

Stručná história obce

Hoci obec Terchová existuje 435 rokov, územie, na ktorom sa nachádza, bolo ľuďom známe už oveľa skôr. Za najstarší doklad o pobyte človeka v terchovskom chotári možno považovať železný hrot kopije z doby rímskej, nájdený v blízkosti bývalej Chaty pod Rozsutcom. **Nakoľko sú však bližšie nálezové okolnosti neznáme, nedá sa spomenutý archeologický predmet datovať presnejšie. I napriek uvedenému sa ale ponúka hypotéza, že v dobe protohistorickej mohli toto teritórium používať ľudia pri prechode z Oravy na Považie.**

Terchová po 2. svetovej vojne.

Peter Cabadaj
Snímky archív

Dejiny do roku 1918

Prvé priame písomné správy o Terchovej pochádzajú zo 16. storočia. Vznik samotnej obce súvisí s takzvanou kolonizáciou na valašskom práve, ktorá v danom období už strácala svoj pôvodný etnický charakter a predstavovala skôr určitú formu hospodárskeho podnikania. Majitelia feudálnych panstiev v horských oblastiach Slovenska využívali čoraz intenzívnejšie bohatstvo lesov, lúk a pasienkov. Na podporu vysokohorského chovu oviec a dobytky zakladali povedľa zhŕstovania už existujúcich osídlení nové osady. Intenzifikácia poľnohospodárstva, spojená tiež so zakladaním majerov, na ktorých feudáli hospodárili vo vlastnej réžii, súvisela najmä s tureckou okupáciou Dolnej zeme – najúrodnejších častí Uhorska. Naznačená situácia spôsobila okrem iného i katastrofálny nedostatok životne dôležitých poľnohospodárskych produktov. Konkrétnym výsledkom zložitých hospodársko-politických po-

merov bol aj vznik viacerých dedín v Oravskej a Trenčianskej župe. Jednou z nich sa stala tiež Terchová.

Zakladajúca listina obce pochádza z 22. apríla 1580. Majitelia strečnianskeho panstva Mikuláš a František Deršiovci v nej uzatvorili „... zmluvu o dokonánaní s Jirikem Mudranem a jinými tovariši jeho na ten spůsob: ponevač on budú dobrovolne volen od jiných svých tovarišu a suseduv za richtára zákupného, aby sa on nejprv a podle neho jiných dvanáste stavel a budoval na míste jim od nás daném za Královu lúku jmenovaném na Rovnej hore...“.

Spomínaných 13 rodín – zakladateľov Terchovej – bolo

➤ „V druhej polovici 18. storočia mala obec na základe sčítania 438 domov. Bývalo v nej 308 rodín s 2164 obyvateľmi.“

podľa listiny na dvanásť rokov oslobodených od platenia daní a rôznych poplatkov. Podľa zakladajúcej listiny možno lokalizovať pôvodné jadro obce východne od jej dnešného centra. Koncom 16. storočia opúšťa Terchová svoj pôvodný názov Kráľova (Kráľova) a od tých čias vystupuje s novým pomenovaním, ktoré sa používa dodnes.

Od 17. storočia sa obec začala sice pomaly, ale predsa rozrastať. V urbári strečnianskeho panstva z roku 1662, kde je uvedený súpis všetkých poddaných a ich povinností, možno napočítať takmer 90 rodín. Staré privilégiá, ktoré Terchová ako obec s valašským právom využívala, boli postupne jedno za druhým likvidované. Neúmerne sa ale zvyšovali dávky a robotné povinnosti poddaných. Osemnásť storočie je z hľadiska života obce poznamenané dôsledkami nepretržitých vnútorných nepokojov v Uhorsku. Do tohto kraja prichádzajú nielen noví obyvatelia, ale aj ľudia, pre ktorých sa lesy severozápadného Slovenska a moravsko-poľského pomedzia stali útočiskom pred prenasledovaním za neplatenie vysokých feudálnych daní. Z utečencov sa v mnohých prípadoch vytrvávali rôznorodé zbojnícke zoskupenia. Najznámejšou sa stala družina terchovského rodáka Juraja Jánošíka.

V druhej polovici 18. storočia mala obec na základe sčítania 438 domov. Bývalo v nej 308 rodín s 2164 obyvateľmi. Dňa 11. júna 1848 sa odohrala v časti Štefanová veľká tragédia; v dôsledku ničivej povodne zahynulo 14 ľudí. Pohromu „prežila“ len jedna drevená chalupa a osada sa musela vybudovať znovu. Úzke hrdlo Tiesňav nestačilo prepúšťať mohutný tok vodného živlu. Spriechené konáre, polámané stromy a zvyšky dreva zo štefanovských obydli a stavísk

Terchová v roku 1960.

➤ „Po skončení vojny a vzniku Československej republiky (1918) sa začal v obci rozvíjať čulý spoločenský, kultúrny a športový život. V súvislosti so vzrastajúcim záujmom domácich aj zahraničných turistov o krásnu prírodnú scenériu boli položené základy organizovaného cestovného ruchu.“

zvyšili výšku vody, ktorá siahala až po značku na pamätnej tabuli z roku 1948. Predtým tam bola namiesto tabule malá soška Panny Márie.

Zhruba do roku 1914 si obec udržiavala početnosť obyvateľstva v rozpätí od 3-tisíc do 3500 duší. Mnoho Terhovcov položilo svoje životy v rokoch prvej svetovej vojny. Niekoľko z nich tvorilo súčasť legendárneho 71. trenčianskeho pešieho pluku, ktorý sa v noci z 2. na 3. júna 1918 vzbúril v srbskom meste Kragujevac. Medzi 44 popra-

venými vojakmi bol aj Terchovec Martin Čingel Martinčo.

1918 – 1945

Po skončení vojny a vzniku Československej republiky (1918) sa začal v obci rozvíjať čulý spoločenský, kultúrny a športový život. V súvislosti so vzrastajúcim záujmom domácich aj zahraničných turistov o krásnu prírodnú scenériu boli položené základy organizovaného cestovného ruchu. Celkovú životnú situáciu ľudí zásadným spôsobom poznačili roky veľkej hospodárskej krízy, počas ktorých sa na prelome 20. a 30. rokov minulého storočia za prácou vyštahovalo aj množstvo obyvateľov Terchovej.

V priebehu roka 1935 žila obec a jej okolie nakrúcaním filmu Jánošík v titulnej úlohe s nezabudnuteľným Palom Bielikom. Vďaka obrovskému domácemu i medzinárodnému úspechu tohto diela sa Terchová stala vyhľadávaným miestom, ktoré so železnou pravidelnosťou začali popri turistoch navštevovať aj výtvarníci, básnici, spisovatelia, filmári, hudobní skladatelia, fotografi. Umelci, vedci, intelektuáli tu okrem inšpirácie hľadali odpovede na otázky o zmysle a poslaní ľudovej tradície, poukazovali na hodnoty, ktoré jednoduchý slovenský človek vyznával.

Sľubný rozvoj obce pribrdili roky druhej svetovej vojny. Osada Štefanová bola 6. apríla 1945 oslobodená ako obec prvá lokalita na území dnešného Žilinského okresu. Počas nasledujúcich dvoch dní ostreľovali ustupujúce nemecké jednotky Terchovú zápalnými delostreleckými nábojmi, pričom mnohé domy

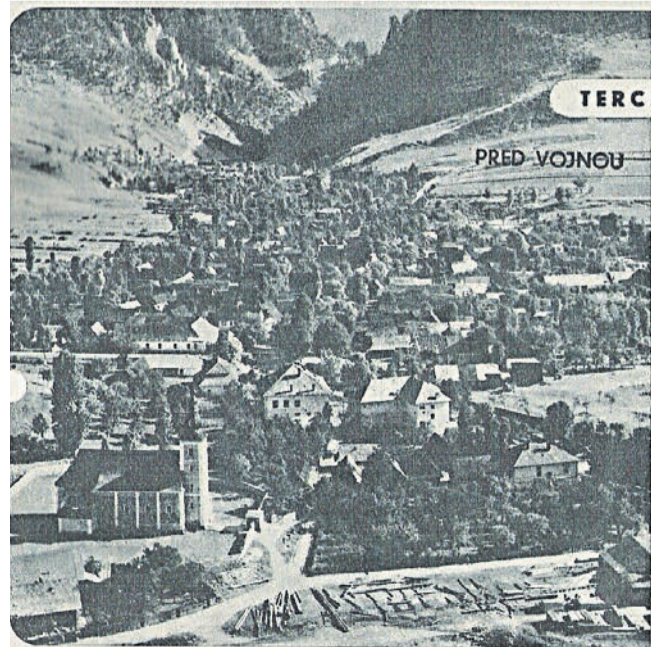
a hospodárske budovy zapálili a tie následne zhořeli do tla. Obec sovietski vojaci definitívne oslobodili 10. apríla 1945.

Povojnové roky

Bezprostredne po skončení bojov sa musela Terchová a jej obyvatelia vysporiadať s veľkými vojnovými škodami; ich konkrétnym dôsledkom bolo zničenie takmer dvoch tretín obce. Napriek skutočnosti, že v rokoch 1945 až 1946 opustilo rodný kraj 1236 ľudí, začína Terchová s realizáciou takzvaného dvojročného (budovateľského) plánu obnovy. V centre dediny čoskoro vyrástol na brehoch Vrátnanky dvojrad nových murovaných domov, zregulované korytá dávajú miestnym potokom nový smer, rozširujú sa cesty, budújú sa mosty...

V oblastiach južného a západného Slovenska našlo svoj druhý domov 206 terchovských rodín. Na teritóriu bývalej nemeckej dediny Schildern vznikla obec Jánošíkova – dnes súčasť Dunajskej Lužnej. Terhovci si aj v novom, diametrálne odlišnom prostredí dokázali zachovať svoje zvyky a udržiavali živé kontakty s rodným Jánošíkovým krajom.

Na tomto mieste môže byť rozprávanie o histórii Terchovej ukončené. Ostatné desaťročia už totiž predstavujú diametrálne odlišnú kapitolu dejín obce. Zásluhou všestranného rozvoja je dnes Terchová renomovaným strediskom cestovného ruchu, folklóru, širokospektrálnej kultúry a umenia, duchovného života, zimných aj letných športov. O tom všetkom sa ale viac dozviete na inom mieste. <

Cyrlometodské dni

O Cyrlometodských dňoch v Terchovej (CMD) sme sa pohovárali s ich spoluzakladateľom Petrom Cabadajom.

Od prvých CMD uplynulo v tomto roku štvrtoročie. S akými ambíciami ste do nich išli?

V prvých mesiacoch pamätného roka 1990 sme sa ako veľkí idealisti aj v Terchovej naplno oddávali eufórii z nadobudnutej politickej a náboženskej slobody. Úžasní erupciu uvoľnenej energie, tvorivosti a nápadov sme sa snažili pretaviť i do všestranného priblíženia a najmä aktualizovania nadsťasového odkazu byzantskej misie svätých Cyrila a Metoda – patrónov nášho kostola. Určite neprežniem, keď uvediem, že už prvý ročník Cyrlometodských dní priniesol do Terchovej niečo výnimočné a jedinečné. Ako vôbec prví sme ponúkli Slovensku i vtedajšej federácii poduja-

tie, ktoré sa otvorene, sebavedomo, kultívovane a atraktívne zároveň prihlásilo k duchovným hodnotám európskeho kultúrneho dedičstva. Možno si to vtedy zainteresovaní ani neuvedomovali, ale ďalší vývoj potvrdil, že naša iniciatíva významne prispela nielen k prehĺbeniu viery, národného povedomia a vlastenectva, ale aj európskej identity.

Naplnili sa s odstupom rokov pôvodné ambície?

Nadväzujúc na predošlé slová treba konštatovať, že prišli roky, keď sa ani CMD nevyhli problémom – najmä finančným – a stagnácii. Nič to však nemerá na skutočnosti a úprimných pocitoch hrdosti, že vďaka ne-

únavnému obetavému úsiliu a šľachetnosti zanietených jednotlivcov Terchová odolala náporu všakovakých pseudotrendov i odstredivých tendencií (povedané až priveľmi jemne) a dokázala si prirodzene udržať svoj vlastný vysoký cyrilo-metodský kredit. Istotne nie je náhoda, že opäť ako jediná na Slovensku!

Slovensko sa hrdí cyrilo-metodskou tradíciou. Čím je v spôsobe jej uchopenia špecifická Terchová? Isto sú hlavnou devízou ľudia...

Štvrtoročnica CMD ponúka vzácnu príležitosť nielen na spomínanie, rekapituláciu, ale i hľadanie ciest, ako ďalej. Samozrejme, vždy boli hlavnou devízou nášho podujatia vzácní ľudia. Žiaľ, za tie roky už viacerí z nich odišli do večnosti a často na nich myslím. Na druhej strane, je už k dispozícii nová generácia, ktorá prichádza s vlastným programovým videním rozvíjania cyrilo-metodskej tradície. A práve v tom vidím jedinečné špecifikum Terchovej: generačná kontinuita prispievajúca k prehĺbovaniu duchovnej a programovej dimenzie podujatia. A nad tým všetkým tróni presvedčenie, že práve spolupatróni Európy, svätí Cyril a Metod, sú jasným dôkazom

a potvrdením skutočnosti, že na pomyselnéj stavbe monumentálnej európskej duchovnosti je nezanedbateľná časť muriva aj naša – slovenská!

Osobitné miesto v tejto „cyrilo-metodiáde“ majú aj v tomto roku taktiež jubilujúce noviny Terchová...

Obecné noviny Terchová sú o niekoľko mesiacov staršie ako CMD. Azda už nie je potrebné donekonečna omieľať, že v čase svojho vzniku (28. 3. 1990) išlo o vôbec prvé dedinské periodikum, ktoré uzrelo svetlo sveta po spoločenskej zmene na území vtedajšieho Česko-Slovenska. Čo však treba pripomínať a zdôrazňovať, je, že ich založenie naštartovalo proces, ktorým sa kultúrno-spoločenský život v Terchovej prehupol do kvalitatívne odlišnej koncepcnej a organizačnej podoby. Prakticky všetky relevantné iniciatívy mali bezprostrednú súvislosť s novinami, okolo ktorých sa postupne zoskupili nadšenci rôznych vekových garnitúr, avšak so spoločným zámerom urobiť maximum pre to, aby sa v obci vytvorili podmienky na dôstojné prežitie plnohodnotného života a inšpiratívne ľudské napredovanie.

-red-
Snímky archív

Kostol svätých Cyrila a Metoda

Od druhej polovice 30. rokov minulého storočia pociťovala Terchová akútnu potrebu väčšieho a priestranejšieho chrámu. S konkrétnou myšlienkou prišiel mladý kňaz Štefan Bitter, ktorému podal pomocnú ruku cirkevný výbor.

Ten po vzájomnej dohode s urbárskym výborom prisľúbil zabezpečenie finančných prostriedkov.

Výberom staveniska a vypracovaním projektu bol poverený renomovaný architekt Milan Harminc. Po mimoriadne namáhavom vykopaní základov položili v roku 1941 základný kameň budovy nového Božieho stánku. Na jeseň 1944 už bola stavba kostola postavená, omietnutá a pokrytá škridlou. Začiatkom jari nasledujúceho roka však zasiahol krutý vír vojnového besnenia. Popolom ľahlo zhruba 150 obytných domov vrátane farskej budovy. Táto tragédia sa odohrala v noci z 8. na 9. a z 9. na 10. apríla 1945. Útočisko poskytla hrubá stavba nového chrámu, kde našli poškodené prístrešie na ubytovanie i možnosť uskladniť úrodu. Ihneď po skončení vojny pristúpili veriaci k finálnym prácam.

Slávnostná konsekrácia nového terchovského kostola sa uskutočnila 8. októbra 1949. Po boku arcibiskupa Eduarda Nécseya koncelebroval otec myšlienky postavenia chrámu kanonik Štefan Bitter.

Interiér aj exteriér kostola prešli plynutím času mnohými podstatnými premenami a zmenami, o ktorých sa na tomto mieste rozpisovať nebudeme. Pripomenieme však, že najnovšia éra duchovného života v Terchovej je neodmysliteľne spojená s osobnosťou dekana Jozefa Šaba. Práve za jeho pôsobenia sa hlbšie rozvinula cyrilo-metodská myšlienka chrámu. A keďže je najväčším kostolom na území Slovenska zasväteným slovanským apoštolom, konajú sa v obci od roku 1990 Cyrlometodské dni. Podujatie má zásluhou premyslenej atraktívnej dramaturgie už

25 rokov svoje dôstojné miesto v kalendári významných slovenských akcií.

Rímskokatolícky Kostol sv. Cyrila a Metoda predstavuje architektonickú dominantu

Jánošíkovo kraja. Stal sa vyhľadávaným pútnickým i turistickým miestom, kam smerujú kroky nespočetného množstva návštevníkov.

-pc-
Snímka archív

Kostol svätého Martina

Až do roku 1731 nedisponovala Terchová vlastným kostolom ani farnosťou. Táto skutočnosť nútila miestnych veriacich zúčastňovať sa bohoslužieb a prijímať sviatosti vo Varíne. Terchová bola súčasťou varínskej farnosti a samotný Varín vzdialený 15 kilometrov. Každodenná namáhavá práca na poli a v lesoch však neumožňovala ľuďom cestovať (čiže ísť po vlastných pešo) tak ďaleko. Preto si pospolitý terchovský ľud budoval kríž a kaplnky a na týchto miestach prednášal svoje modlitby, ďakovania a prosby Pánu Bohu. Pokračujúci rast obce si ale začal postupom času vyžadovať vlastný chrám so samostatnou farou. K jeho vybudovaniu nakoniec prišlo v už spomenutom roku 1731 a kostol zasvätili svätému Martinovi.

Barokový Kostol sv. Martina sa dlhé decéniá tešil štedrým mecenášstvu a priazni zo strany grófskej rodiny Mailathovcov z Gbelian. Tí predstavovali pre duchovných správcov veľkú oporu a za všetky dobrodeňia mala grófska rodina v chráme početné nepísané pravidlá, ktoré pretrvali až do čias druhej svetovej vojny.

Po roku 1945 začal kostol rýchlo pustiť a čoskoro prestal slúžiť svojmu pôvodnému účelu. Poznačil ho pomyselný zub času, pričom všetky dostupné finančné prostriedky bolo treba okamžite investovať do finálnych interiérových prác v novopostavenom chráme. Kostol sv. Martina v roku 1949 uzatvorili a jeho ďalší osud kořespondoval so zvrátenými pomermi tých čias. Z povrchu zemského definitívne zmizol v decembri 1980.

-pc-

Terchovský betlehem

Neodmysliteľnou súčasťou vianočných sviatkov v Terchovej je už 40 rokov betlehem nainštalovaný v Kostole sv. Cyrila a Metoda. Ide o dielo miestnych rezbárov, konštruktérov a elektromechanikov. Autorom betlehemu je známy rezbár Štefan Hanuliak. Vedno so spolupracovníkmi ho skoncipoval do troch častí. Prvá znázorňuje „starú Terchovú“ s jej remeslami a charakteristickým dobovým koloritom, druhá miesto Ježiškovo narodenia „skromný Betlehem“ a tretia „prepychový Jeruzalem“. Pôvodné postavčky z plastov postupne nahradili figúrky z lipového dreva; bola to myšlienka správcu farnosti Jozefa Šaba. Od konca 70. rokov minulého storočia už tvorcovia používali výlučne len lipové drevo. Postupom času pribudli nové náboženské výjavy

z Betlehema i Jeruzalemu, neopakovateľnú atmosféru starej Terchovej evokujú ďalšie ľudové remeslá a dielničky, nemôže chýbať povestná nebeská muzika... V celej svojej kráse a pôsobivosti sa betlehem rozozvučí počas populárnej Jasličkovej slávnosti (pobožnosti), ktorá sa v terchovskom chráme koná už štyri desaťročia vždy na sviatok Božieho narodenia (25. decembra, 15.00 h). Slávnosť má charakter ľudového divadla a pravidelne sa na nej zúčastňujú stovky divákov z domova i zo zahraničia.

Popri iných atrakciách, typických pre túto rázovitú obec, predstavuje Terchovský betlehem jedinečné umelecké dielo, ktoré vzišlo z tvorivej dielne tunajších zručných rúk a nápaditého umu.

-pc-
Snímka František Mucha

Vrch Oravcove

Od roku 1991 sa slávnostné cyrilo-metodské sväté omše konajú na pútnickom vrchu Oravcove. Toto miesto požehnal rok predtým kardinál Ján Chryzostom Korec počas historického prvého ročníka podujatia, venovaného odkazu solúnskych bratov a spolupatrónov Európy. V júli 2003 posvätil dekan Jozef Šabo na tomto vrchu Miléniový Cyrlometodský kríž, ktorého autorom je akademický sochár Milan Opalka – rodák z Terchovej.

Na vrch Oravcove vedie od júla 2006 originálna kamenná Krížová cesta; posvätil ju nitriansky biskup Viliam Judák. Mimoriadne pôsobivé die-

lo so širším interpretačným presahom opätovne nesie nezameniteľnú autorskú pečat Milana Opalku.

-pc-
Snímka archív

Kardinál Jozef Tomko na Cyrlometodských dňoch 2010.

Zápis v zozname UNESCO

Ako je všeobecne známe, prvok Terchovská muzika bol v decembri 2013 zapísaný do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO. Pripomeňme si súvislosti tohto výnimočného historického úspechu, ktorý zrejme plnohodnotne docenia až budúce generácie.

Peter Cabadajr
Snímky archív

Zapísanie do zoznamu predstavuje medzinárodné uznanie, ktoré UNESCO priznáva výnimočným formám ľudových a tradičných prejavov, akými sú hudba, tanec, národné rituály a mytológia, poznatky a praktiky vzťahujúce sa na prírodu a svet, skúsenosti spojené s tradičnou výrobou, ako i osobitné kultúrne prostredia. V Reprezentatívnom zozname nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva je doposiaľ zaradených 257 prvkov. Slovenská republika má v ňom od roku 2005 zapísaný prvok Fújar a jej hudba. Začiatkom decembra 2013 k nemu pribudla aj Terchovská muzika, ktorá sa tak zaslúžene dostala pod ochranné krídla UNESCO. (Do roku 2013 bolo najväčším medzinárodným úspechom víťazstvo Ľudovej hudby bratov Muchovcov na jubilejnom 50. ročníku svetoznámeho súťažného festivalu v Llangollen, Wales 1996.)

Muzikantské rody

Najstaršie zachované zmienky o terchovskej „nebeskej“ muzike pochádzajú zo začiatku 90. rokov devätnásteho storočia. (Pre potenciálnych záujemcov o štúdium histórie ľudovej kultúry a zvykoslovia v Jánošíkovom kraji odporúčame sériu príspevkov Michala Vojteka, uverejnených v rokoch

➤ „Terchovskí muzikanti zvyčajne ovládajú hru na viacerých nástrojoch.“

1903 až 1907 na stránkach časopisu Muzeálnej slovenskej spoločnosti, ktorý v Martine vydával Andrej Kmet.) Podľa dostupných prameňov pôsobilo prvé zoskupenie hudcov v osade Kvočkovci; išlo teda o **Kvočkovskú muziku**, takzvanú „terchovskú trojku“. Pôvodne hrávala v zložení: „predník“ Michal Fergel, „kontrás“ Michal Rehtorík a „basiar“ Ján

Struhárňanský. Keďže to boli vychýrení muzikanti, poznali ich nielen v Jánošíkovom kraji, ale aj v širšom okolí. Neskôr sa zásluhou rodov *Rehtoríkovcov*, *Kvočkovcov*, *Struhárňanských*, *Kuzmovcov*, *Balátovcov*, *Rybárovcov*, *Meškovcov*, *Mihovcov*, *Hanuliakovcov*, *Muchovcov*, *Bobáňovcov* (a iných) terchovská muzika postupne rozšírila do susedných obcí i mnohých kútov Slovenska (Turiec, Kyšuce, Orava, Považská Bystrica, Prievidza, Zvolen, Bratislava a okolie, Skalica). Kuriozitou je v tejto súvislosti predvojnové pôsobenie terchovských hudcov v dalekej Argentíne.

Podľa slov pamätníkov, ale aj na základe záverov početných výskumov vieme, že takmer každá terchovská osada mala kedysi svoju vlastnú muziku s charakteristickým repertoárom aj interpretačným štýlom. Nie je teda nijaká náhoda, že viacerí odborníci označujú Terchovú za miesto s najväčšou koncentráciou hudobníkov na veľmi malom priestore. „Klasickú drevenú trojku“ (prvé husle, kontra, basička – dvojstrunová basa s autentickým drsným zvukom) neskôr doplnili druhé husle, ktoré hrajú takzvaný „terc“.

Terchovskí muzikanti sú mimoriadne všestranní a zvyčajne ovládajú hru na viacerých nástrojoch. Bez prob-

lémov zvládnu party svojich spoluhráčov v sláčikovej muzike, často vedú hrať aj na píšťalkách či heligónke. Hoci terchovská muzika hrá so skromným nástrojovým obsadením i harmonickým sprievodom, nič jej to neuberá na kráse a podmanivosti. Hudobníci tento zdanlivý nedostatok plne vyvažujú svojím spevom, čím zvyšujú expresivnosť aj výbušnú silu vlastného muzikantského prejavu.

Etnomuzikológ a folklorista Vladimír Moravčík, ktorý sa systematicky venuje výskumu fenoménu terchovskej muziky, tvrdí, že jej „*najväčšou hodnotou je archaickosť. Od valaskej kolonizácie pretrvávajú terchovská hudba, spev a tanec nepretržite v pôvodnej podobe. Zachovali sa sláčikové formácie bez cimbalu, klarinetu aj kontrabasu.*“ Svojský, osobitý štýl terchovskej muziky sa odráža v melódike, tempe, harmónii, forme, dynamike i hráčskom umení hudobníkov. Neopakovateľná farba a zvuk vyplývajú z ladenia nástrojov, z charakteru tóniny a muzikantskej techniky. Terchovci si pôsobi vo zachovávajú svoj vyhranený hudobný štýl, ktorý sa prejavuje najmä v konštantnom nástrojovom obsadení, ustálených tempách, hudobnej forme, harmónii a dynamike.

O Terchovcoch vo všeobecnosti vieme, že sa dokážu vynájsť v každej situácii. Keď napríklad neboli k dispozícii hudobné nástroje, vyhotovili si ich sami. Na tomto mieste spomenieme aspoň takzvanú terchovskú škatulovú muziku. Hudobníci, ktorí boli kvôli obžive nútení chodiť na sezónne práce do bližšieho i vzdialenejšieho sveta, si so sebou nemohli vziať veľa batožiny – často ani svoje nástroje. Keďže bez muziky dlhšie vydržať nedokázali, mierne si upravili drevené prepravky, do ktorých zbierali úrodu. Natiahli na ne struny a hrali. Tieto vskutku originálne nástroje mali dočas-

Muzikanti: Vavrín Bučkuliak - basa, Ján Lacek - 1. husle, Štefan Lacek - kontra husle. Foto - Tibor Szabo (1962).

Baku 5. 12. 2013, zápis do UNESCO - Ťažká muzika z Terchovej.

ný charakter, a preto sa okrem bás, žiaľ, nezachovali.

Záujem vedcov a filmárov

Poprední etnomuzikológovia a skladatelia sa začali systematickejšie zaujímať o miestnu tradičnú ľudovú sláčikovú hudbu od konca 40. rokov minulého storočia. Ako zberatelia tu robili svoje početné výskumy napríklad *Karol Plicka*, *Pavol Tonkovič*, *Tibor Andrašovan*, *Alexander Móži*, *Ladislav Leng*, *Oskár a Alica Elschekovci*, *Ondrej Demo*, *Svetozár Stračina* a ďalší odborníci. Dokumentácia z ich terénnych výskumov je uložená v Literárnom archíve Slovenskej národnej knižnice v Martine a v archíve Ústavu hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied v Bratislave. Získaný pramenný materiál sa stal podkladom pre vznik niekoľkých štúdií o hudobnej kultúre v Jánošíkovom kraji. V najbližšom období významne posluží aj pri príprave komplexnej monografie o terchovskej muzike, ktorá doposiaľ absenteje.

Pripomeňme tiež, že terchovská muzika mnohokrát účinkovala – a účinkuje dodnes – v rôznych dlhometrážnych, dokumentárnych a televíznych filmoch. Po prvý raz sa objavila v legendárnej snímke *Jánošík* (1936) režiséra Martina Friča s nezabudnuteľným Paľom Bielikom v titulnej úlohe. Spomínaná Kvočkovská muzika zas účinkovala v celosvetovo úspešnom filme režiséra Dušana Hanáka *Obrazy starého sveta* (1972). Hlboko v pamäti mám vrytú sekvenciu presne vyjadrujúcu to, čo som od útleho detstva pocítoval k týmto starým muzikantom; ich archaický interpretačný štýl, spolupatričnosť a neopakovateľný zemitý humor, v ktorom bola prirodzene sprítomnená viacgeneračná skúsenosť a pamät terchovského prostredia. Išlo o pôsobivý „obraz starého sveta“, v ktorom nebeská muzika asistovala pri všetkom, čo prirodzene žilo, dýchalo, snívalo, ale aj odchádzalo, smútilo a zomieralo.

Z plejády slovenských dokumentaristov, ktorí v Terchovej nakrúcali svoje filmy, pripomenieme aspoň medzinárodne uznávaného tvorca Martina Slivku. Tento plodný scenárista a režisér mal úprimný hlboký vzťah k Jánošíkovmu kraju a jeho ľudovej kultúre, čo sa výrazne premietlo do viacerých Slivkových pozoruhodných diel (*Fašiangy*, 1969; *Šťastia, zdravia vínšujeme*, 1975; *Terchovská muzika*, 1984; *Muchovci*, 1988 a iné).

Medzigeneračná komunikácia

Na sklonku roka 2011 bol prvok Terchovská muzika zapísaný do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska. Odborná komisia ocenila mimoriadne osobitý nástrojový štýl ľudovej hudby spojený s charakteristickým spevným a tanečným prejavom viazaným na jednu lokalitu a jej širšie okolie. Zároveň s uvedeným ide o dôležitú súčasť kultúrneho dedičstva obce, s ktorým sa identifikujú jej obyvatelia. Terchovská muzika sa tak zaradila k tým prejavom nehmotného kultúrneho dedičstva, v ktorých sa podarilo zachovať dlhodobú, nepretržitú, kontaktnú, medzigeneračnú komunikáciu pri ich odovzdávaní. Všetky spomenuté faktory spolu so silným medzinárodným presahom, odborným zázemím, nasadením a entuziazmom nadšencov z Jánošíkovho kraja sa podpísali aj pod nedávne začlenenie terchovskej muziky do zoznamu UNESCO.

Vedúci slovenskej delegácie na zasadnutí v Baku, renomovaný estetik a folklorista Juraj Hamar, na margo prestížneho ocenenia okrem iného uviedol: „*Nominačný spis pre zápis prvku Terchovská muzika bol kvalitne spracovaný. Mal vynikajúce hodnotenie tak od expertov, ako aj od poradného orgánu medzivládneho výboru UNESCO pre nehmotné kultúrne dedičstvo.*“ Vladimír Mo-

ravčík (mimochodom, autor projektu a žiadosti o zápis do domáceho i medzinárodného zoznamu) reagoval na fantazistickú správu z Azerbajdžanu ako jeden z prvých: „*Zapísanie prvku Terchovská muzika do UNESCO je poctou všetkým generáciám ľudí z Terchovej a okolia, ktorí zachovali poklady predkov pre súčasný svet. Za to im patrí veľká vďaka!*“ Podľa riaditeľa Miestneho kultúrneho strediska Terchová Rudolfa Patrčičaka ide „*o hodenú rukavicu ďalším generáciám, ako s terchovskou muzikou naložia a ako si ju budú vážiť. V Terchovej a jej okolí boli muzikanti vždy. Každá generácia mala svojich muzikantov, ktorí tahali chvíľku pomyselnú píľku. Ak sa pupočná šnúra nepretrhne, potom sa naše jedinečné dedičstvo uchová v tej najvyššej hodnote. Zápis do UNESCO je ocenením muzikantov z Terchovej i ďalších obcí, kde sa tento hudobný prvok nachádza.*“

Na základe vlastných dlhoročných skúseností dobre vieme, že terchovskí muzikanti nezvyknú veľa hovoriť o svojom kumšte. O to viac a radšej hrajú a spievajú. Kto neverí, nech sa príde pozrieť a presvedčiť na ďalšie pokračovanie Jánošíkových dní. Dnes už medzinárodne akceptovaná terchovská muzika sa počas pripravovaného 54. ročníka tohto populárneho festivalu opätovne predstaví v celej svojej kráse a majestátnosti. <

Á-VERU-BA/ARU
UDER-NA-TU-BA/Ů
TREBÁR/JE/TREBA
PRED/A-DODA/HLA/Ů

Vilím Chmel, kresba z roku 1956.

Jánošíkove dni

Peter Cabadaj
Snímka archív

V rámci osláv 15. výročia Slovenského národného povstania (SNP) sa uskutočnili v dňoch 15. – 16. augusta 1959 Krajské slávnosti piesní a tancov vo Vrátnej. Išlo o ich prvý ročník, ktorý mal založiť tradíciu pravidelného usporiadania folklórneho podujatia v Jánošíkovom kraji. Pod „inštruktážnym odborným usmerňovaním a priamym vedením Krajskej poradne ľudovej umeleckej tvorivosti (LUT) v Žiline“ vystúpili v programe Na

slávu SNP súbory a sólisti LUT, v programe Radostná mladost účinkovali detské súbory LUT. Súčasťou slávností boli aj dve výstavy; prostredníctvom prvej sa predstavili ľudoví umelci zo Žilinského kraja, druhá výstava mala názov Terchová v obrazoch akad. maliara Zdena Horackého. Zmeny, ktoré potom nastali v súvislosti s územnou reorganizáciou (do platnosti vstúpila 1. januára 1960), spôsobili odklad myšlienky každoročného organizovania folklórneho podujatia v Terchovej.

Oficiálne sa za začiatok dnešných Jánošíkových dní považuje rok 1963. Slávnos-

ti naplánovali organizátori na 24. – 25. augusta toho roku, pričom podujatie sa nieslo v znamení 250. výročia smrti Juraja Jánošíka. Takmer 20-tisíc návštevníkov (!) videlo vo Vrátnej bohatý program, v ktorom sa hralo, spievalo, tancovalo i recitovalo. Nezabudnuteľný Viliam Záborský zo Slovenského národného divadla predniesol počas slávnostného otvorenia báseň Jána Botta Smrť Jánošíkova. Postupom času prešli Jánošíkove dni rôznymi dramaturgickými, programovými, organizačnými a inými zmenami (vrátane zmien názvu podujatia). Nielen z tohto pohľadu

sa stal významným rok 1988. Pri príležitosti 300. výročia narodenia Juraja Jánošíka bola na vršku vedľa Vrátnanskej cesty slávnostne odhalená jeho monumentálna socha – dielo nedávno zosnulého umelca Jána Kulicha. Zároveň sa prijalo rozhodnutie, že folklórne slávnosti budú premiestnené z Vrátnej do Terchovej. Odvtedy sa hlavné programy podujatia konajú v amfiteátri Nad bôrami, ktorý sa divákovi po prvý raz otvoril práve v spomínanom roku 1988. Autorom projektu amfiteátra je známy slovenský architekt, scénograf, folklorista a pedagóg Viliam J. Gruska.

Od roku 1991 majú Jánošíkove dni charakter medzinárodného folklórneho festivalu. Za ten čas sa v Terchovej popri domácich účinkujúcich predstavili súbory, skupiny a sólisti z mnohých krajín sveta (Belgicko, Bolívia, Bulharsko, Česká republika, Francúzsko, Chorvátsko, Lotyšsko, Litva, Macedónsko, Maďarsko, Mexiko, Nový Zéland, Nemecko, Poľsko, Rakúsko, Rumunsko, Srbsko, Švédsko, Taliansko, Ukrajina...). Programová časť festivalu je mimoriadne pestrá a v príťažlivej harmónii sú kultúrovane prepojené folklórne

**Pripravovaný
54. ročník
Medzinárodného folklórneho
festivalu
Jánošíkove dni v Terchovej
sa uskutoční
4. – 7. augusta 2016.
Srdečne vás všetkých
pozývame!**

pásma s inými hudobnými žánrami. Celkový charakter podujatia umocňujú rôzne sprievodné akcie, osobitne výstavy (ľudoví umelci, profesionálni výtvarníci, fotografi, zberatelia), ukážky ľudových remesiel, audiovizuálne programy a slávnostné prezentácie knižných publikácií. Neodmysliteľnou zložkou a erbovým programom „terchovského štátneho sviatku“ býva od roku 1968 divácky atraktívny kónský vozový sprievod – s hrdými krojovanými furmanmi a hrajúcimi muzikantmi. Veľkú pozornosť púta i nedeľná svätá omša za nositeľov ľudových tradícií (za aktív-

nej účasti krojovaných muzikantov a spevákov). Vyše polstoročie prichádzajú do Terchovej desaťtisíce priaznivcov ľudového umenia a folklóru z domova i zo sveta, aby sa v rámci Jánošíkových dní – v krásnej prírodnej scenérii – spolupodieľali na neopakovateľnej, priam magickej atmosfére, ktorá je pre tento festival príznačná už od jeho zrodu. A, samozrejme, zo všetkých svetových strán sa pri tom ozývajú terchovská muzika, zapísaná v decembri 2013 do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO. <

Kónský vozový sprievod

O populárnom kónskom vozovom sprievode sme sa pohovorali s dlhoročným šéfdramaturgom Jánošíkových dní Petrom Cabadajom.

V ostatnom čase vyvíjate nový o zapísanie terchovského kónského vozového sprievodu do zoznamu UNESCO. Čo všetko si to vyžaduje a prečo by podľa vás mal byť zapísaný v tomto zozname? Keďže máme čerstvú skúsenosť so zápisom prvku Terchovská muzika do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO, veľmi dobre vieme, čo nás čaká a neminie. Bude treba v krátkom čase urobiť dôkladný heuristický výskum v slovenských archívoch a knižniciach, zhromaždiť dokumentárny textový a obrazový materiál a získať podporné stanoviská relevant-

ných odborných organizácií. Keď to všetko dáme dohromady, príde na rad spracovanie projektu, na základe ktorého sa obec Terchová pokúsi zapojiť o zápis kónského vozového sprievodu do zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenskej republiky. Až vtedy, keď to vyjde, môžeme reálne uvažovať o projekte s ambíciou zápisu do UNESCO. Z uvedeného je teda zrejme, že pôjde o beh na dlhú trať.

Kam až siaha história vozového sprievodu a ako sa časom vyvíjala jeho podoba? Kónský vozový sprievod ako programová súčasť Jánošíkových dní vznikol v roku

1968 a odvtedy je mimoriadnou nadgeneračnou atrakciou nielen pre tisíce domácich účastníkov festivalu, ale aj pre zahraničných turistov. Pôvod, respektíve korene vozového sprievodu treba hľadať v starej terchovskej tradícii, ktorá sa kontinuálne rozvíja minimálne od prvej polovice 19. storočia. Konkrétne išlo o tunajšie svadby, ktoré sa vyznačovali tým, že svadobných hostí vozili gazdovia so svojimi koňmi na drevených rebrianiakoch vyzdobených rôznymi pestrofarebnými stužkami a ozdobami. Pri týchto svadobných sprievodoch vždy musela asistovať terchovská muzika, ktorá je už v UNESCO

zapísaná. Výnimočným fenoménom, spĺňajúcim náročné kritériá zápisu do UNESCO, je však podľa nášho názoru aj kónský vozový sprievod. Z pohľadu historickej kontinuity, celkového priebehu, striktného rešpektovania tradície a najmä medzigeneračnej výmeny a prirodzeného etablovania sa v konkrétnom prostredí niečo podobné na Slovensku nejestvuje. Parádne vyzdobené tátoše a vozy, ich majitelia – hrdí krojovaní furmani – a hrajúci muzikanti na vozoch, to je unikátny jav, ktorý preslávil Terchovú a Jánošíkov kraj doma i vo svete.

Čo pre vás osobne znamená kónský vozový sprievod a aké máte naň spomienky? Tento rok sa kónský vozový sprievod konal v rámci Jánošíkových dní už po 48. raz; je len o dva roky mladší ako

► „Kónský vozový sprievod ako programová súčasť Jánošíkových dní vznikol v roku 1968 a odvtedy je mimoriadnou nadgeneračnou atrakciou.“

moja maličkosť. Sme teda „vrstovníci“ a máme k sebe priam intímny vzťah. Od útleho detstva som ho vnímal ako jedinečnú súčasť mojej

rodnej obce, ako niečo originálne, na čo sme prirodzene hrdí – aj s ohľadom na Jurka Jánošíka, o ktorom som si v detstve vyhranene myslel, že jeho duch a legenda strážia okrem iného i vozový sprievod... Určite k tomu všetkému prispela aj magická trasa vedúca cez Tiesňavy, ktoré sú pre mnohých Terchovcov najkrajším kúskom zeme na našej planéte. Samozrejme, veľmi som obdivoval furmanov, ich príbuzných a muzikantov,

ktorí boli v rebrianiakoch a prirodzeným spôsobom vystavovali na všeobecný obdiv vlastný majetok. Postupom času som si tak začal plnohodnotne uvedomovať, aký konkrétny obsah sa skrýva za slovami „odkaz otcovizne“ či „kultúrne dedičstvo“. Asi to tak muselo byť, že prešli roky a bolo mi umožnené participovať na tejto kráse so všetkým, čo k nezameniteľnému pôvodu vozového sprievodu patrí.

-pc-
Snímky archív, Marián Žiško

Osobnosti obce

Juraj Jánošík

* pred 25. 1. 1688 Terchová
† 17. 3. 1713 Lipt. Mikuláš
> zbojnícky kapitán, národný hrdina

Jeden z najslávnejších Slovákov všetkých čias. Do národných dejín sa nezmazateľne zapísal ako symbol odvahy, statočnosti a boja proti útlaku, krivde a nespravodlivosti.

Adam František Kollár

* 17. 4. 1718 Terchová
† 10. 7. 1783 Viedeň, Rakúsko
> knihovník, vedec,

spisovateľ, básnik, polyglot
Patril medzi najvýznamnejších a najvplyvnejších európskych učencov svojej doby. Nie náhodou ho nazývali „slovenský Sokrates“. Okrem iného bol aj dvorným radcom cisárovnjej Márie Terézie a riaditeľom c. k. Dvorskej knižnice vo Viedni.

Juraj Czeisel

* 19. 4. 1865 Kláštor pod Znievom
† 5. 12. 1937 Terchová
> kňaz, náboženský spisovateľ, osvetový pracovník, prekladateľ

Svojou všestrannou činnosťou sa zaradil medzi popredné slovenské osobnosti prvých troch decínií minulého storočia. V Terchovej ako správca farnosti pôsobil od roku 1911 až do svojej smrti.

Alojz Chvastek

* 19. 6. 1898 Jablonové
† 21. 4. 1992 Terchová
> účastník vzbury v Kragujevci, ľudový rozprávač

O jeho nevšednom životnom príbehu boli nakrútené dva dokumentárne filmy. Ako neprehliadnuteľný človek účinkoval v mnohých televíznych a rozhlasových programoch.

Jozef Stašo

* 20. 5. 1903 Terchová
† 21. 2. 1951 Terchová
> prvý kňaz pochádzajúci z Terchovej, trpiteľ za vieru

Ako väzenský kaplán Krajského súdu v Bratislave vykonal pohrebné obrady po popravě prezidenta Slovenskej republiky Jozefa Tisa. Po vládnom zásahu proti rehoľníkom v apríli 1950 bol deportovaný do Poľska. Odtiaľ sa vrátil do rodiska, kde ho našli mŕtveho na farských schodoch...

Karol Skřipský

* 15. 7. 1908 Brno, Česko
† 10. 3. 1993 Urdorf, Švajčiarsko

> filmár, fotograf
V dejinách česko-slovenskej kultúry a umenia 20. storočia figuruje ako renomovaný tvorca dokumentárnych filmov; bol jeden z priekopníkov autorského filmu u nás. Za svoje dielo získal niekoľko prestížnych domácich aj medzinárodných

ocenení. V Terchovej žil v rokoch 1933 – 1945 (po auguste 1968 emigroval).

Koloman Kolomi Geraldini

* 24. 10. 1908 Terchová
† 27. 10. 1994 Miramar, Argentína
> básnik, literárny kritik, redaktor, prekladateľ

Počas pôsobenia v Matici slovenskej patril do okruhu najbližších spolupracovníkov jej správcu Jozefa Čigera Hronského. Od roku 1945 až do smrti žil v exile.

Eugen Weiner

* 23. 6. 1909 Strážov
† 9. 11. 1974 Terchová
> fotograf, prekladateľ, horský záchranár

Vo fotografickej tvorbe reflektoval svoj vrúcny vzťah k maľofatranskej prírode, prostému dedinskému človeku a ľudovej tradícii. Spoluautorsky sa podieľal na viacerých obrazových publikáciách.

Štefan Bitter

* 6. 1. 1910 Mojmirovce
† 27. 5. 2008 Žilina
> kňaz

S jeho menom bude navždy spojené postavenie Kostola sv. Cyrila a Metoda v Terchovej. Ako správca miestnej farnosti v obci pôsobil v rokoch 1938 – 1959.

Milan Šaradin

* 3. 11. 1910 Žilina
† 17. 12. 1984 Terchová
> fotograf, športovec, publicista

Svojimi všestrannými aktivitami sa stal zakladateľom moderného cestovného ruchu v Jánošíkovom kraji. Ako uznávaný fotograf pripravil na vydanie tri samostatné obrazové publikácie o Malej Fatre; spoluautorsky sa podieľal na mnohých ďalších knihách.

Vincent Rybár

* 9. 3. 1915 Terchová
† 6. 1. 1999 Terchová
> predník terchovskej muziky

Účinkoval vo viacerých filmových projektoch, dlhodobo spolupracoval s rozhlasom, vystupoval na všetkých väčších folklórnych podujatiach doma i v susedných štátoch. O jeho tvorivých a životných krížovkách bol nakrútený dokumentárny film.

Jozef Šabo

* 9. 11. 1926 Obyce
† 25. 7. 2010 Nitra
> kňaz, publicista

Počas dvadsaťročného pôsobenia vo funkcii správcu miestnej farnosti sa nezastupiteľne zaslúžil o všestranný duchovný rozvoj obce. V roku 1990 založil Cyrilometodské dni v Terchovej.

Jozef Stašo

Adam František Kollár

Vladimír Križo

* 12. 9. 1928 Terchová
† 14. 7. 2014 Terchová
> regionálny historik, publicista, organizátor športového a kultúrneho života

Zásadným spôsobom prispel k propagácii Terchovej, Jánošíkovho kraja a Malej Fatry. V spolupráci s Jozefom Gargulákom a ďalšími odborníkmi pripravil na vydanie niekoľko populárnych knižných turistických sprievodcov.

Milan Chvastek

* 28. 6. 1931 Terchová
† 28. 10. 2004 Prievidza
> folklorista, spevák, hudobník, choreograf, pedagóg

Patrí do kategórie nezabudnuteľných folkloristov. Roky rokúce zabával svojim humorom a interpretačným majstrovstvom divákov na najväčších slovenských folklórnych festivaloch. O jeho pozoruhodnej umeleckej ka-

riére bol nakrútený dokumentárny film.

Stanislav Hanuliak

* 23. 12. 1931 Terchová
† 19. 12. 1991 Terchová
> regionálny politik

Inicioval a podieľal sa na realizácii všetkých významnejších projektov, ktoré sa v Terchovej realizovali v 60., 70. a 80. rokoch minulého storočia. Vo funkcii najvyššieho funkcionára obce venoval veľkú pozornosť aj rozvoju cestovnému ruchu, kultúry a športu.

Darina Kohútová-Hanuliaková

* 17. 6. 1938 Terchová
† 18. 5. 2006 Bern, Švajčiarsko

> operná speváčka, pedagogička, exilová kultúrna pracovníčka

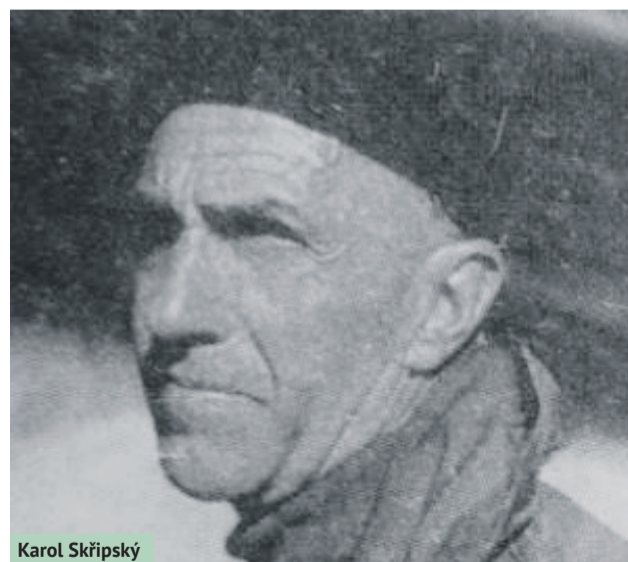
Ako operná speváčka s úspechom účinkovala na mnohých svetových scénach. Po auguste 1968 emigrovala do

Juraj Jánošík

Alojz Chvastek

Karol Skřipský

Švajčiarska, kde sa aktívne zapojila do krajanského hnutia. O jej životnom príbehu bol nakrútený dokumentárny film.

Vladimír Ondruš

* 30. 5. 1942 Terchová
† 21. 5. 2015 Bratislava
> filmový a televízny kameraman a režisér

Počas svojej umeleckej kariéry spolupracoval s poprednými slovenskými režisérmi. Ako kameraman sa podpísal pod niekoľko úspešných dlhometrážnych hraných filmov a televíznych snímok.

Poznámka: Po dôkladnom zvažení všetkých okolností sme sa rozhodli uverejniť len stručné charakteristiky nežijúcich osobností, spojených s Terchovou.

Peter Cabaďaj, snímky archív, web

TERCHOVSKÉ NAJ...

Juraj Jánošík je nielen najslávnejším rodom z Terchovej, legendárnym zbojníckym kapitánom a národným hrdinom, ale aj postavou, ktorá priamo či nepriamo inšpirovala v rôznych historických obdobiach tvorcov mnohých umeleckých žánrov (film, poézia, próza, divadelná spisba, výtvarné a ľudové umenie, hudba, balet, muzikál a iné). V tomto ohľade je Jánošík na Slovensku bezkonkurenčný a vo svete sa mu vyrovná len málokto historická osobnosť. Pravidelné organizovanie veľkých medzinárodných vedeckých konferencií, rôznych výstav či vydávanie knižných publikácií potvrdzuje, že atraktívna jánošíkovská tematika sa ešte ani zďaleka nevyčerpal.

Adam František Kollár, rodák z Terchovej, je dodnes jediným slovenským autorom, ktorý sa dostal na cirkevný index. Išlo o dielo O pôvode a nepretržitom používaní zákonodarnej moci... (1764), ktoré sa vtedy zapísalo do povedomia širokej európskej verejnosti. I keď svojím rozsahom – 174 strán – to nebola veľká kniha, o to väčšie pobúrenie vyvolala v radoch skostnatenej šľachtickej a cirkevnej aristokracie. Kollár v nej píše o právach uhorských panovníkov voči cirkvi, žiada zdanenie šľachty a jej majetkov. Ich nezdaniteľnosť považoval za zradu princípu rovnosti v štáte a za jednu z najťažších krívd páchaných na roľníckom ľude. Pertraktovaným dielom sa nútene musel zaoberať uhorský snem, ktorý zvolala cisárovná Mária Terézia len niekoľko týždňov po vydaní spisu. Snemová šľachtická garnitúra „pocila“ Kollára termínom vlastizradca a nechala jeho publikáciu verejne spáliť na hlavnom námestí v Bratislave. Čoskoro reagovala aj pápežská kúria, ktorá zaradila knihu na cirkevný index. Pod silným tlakom musela ustúpiť i panovníčka Mária Terézia; svojmu knihovníkovi a radcovi však dôverovať neprestala!

Viacerí odborníci pripúšťajú, že v Terchovej pôsobí najviac muzikantov na svete v prepočte na meter štvorcový.

Dňa 5. decembra 2013 o 8.27 h stredo-európskeho času bol v azerbajdžanskej metropole Baku prvok Terchovská muzika zapísaná do Reprezentačného zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO. Po fujare a jej hudbe ide o druhý tradičný slovenský

prvok, ktorý získal toto najprestižnejšie svetové ocenenie.

Ešte skôr – v roku 1995 – bol do UNESCO zapísaný vôbec prvý slovenský celovečerný film Jánošík z roku 1921. Zásluhou bratov Siakelovcov – krajanov žijúcich v Amerike, ktorí túto nemú snímku nakrútili, sa Slovensko zaradilo medzi 10 krajín sveta, ktoré vyrobili v nemej ére dlhometrážny hraný film.

Veľký Rozsutec (1610 m n. m.), klenot pohoria Malá Fatra, sa vo všeobecnosti považuje za najfotogineckejší slovenský vrch. V priebehu 19. storočia k nemu smerovali hľadači pokladov a dobrodruhovia, dnes patrí medzi najvyhľadávanejšie turistické ciele.

Obec Terchová a jej okolie predstavujú s najväčšou pravdepodobnosťou najvyhľadávanejšie filmárske miesto na Slovensku. Všetko sa to začalo na prahu 20. rokov minulého storočia, keď sa vo Vrátnej objavil svetoznámy nemecký režisér F. W. Murnau, ktorý tu nakrútil niekoľko exteriérových záberov do svojho legendami opradeného expresionistického filmu Nosferatu. Symfónia hrôzy (1922). Od tých čias sa v Jánošíkovom kraji prakticky nepretržite nakrúcajú celovečerné, dokumentárne, spravodajské, hudobné, populárno-náučné, vedecké, prírodopisné, televízne a iné snímky. Po roku 1990 prenikla do širšieho domáceho i medzinárodného povedomia terchovská stavebná firma DAMIT, ktorá výrobou kulís a dekorácií participovala na takmer 60 filmoch (Slovensko, Česko, USA, Taliansko, Fran-

cúzsko, Nemecko, Rusko, Poľsko). Práve vďaka činnosti a úspechom spomínanej firmy sa o Terchovej v dobovej tlači písalo ako o „slovenskom Hollywoode“.

O filme režiséra Martina Friča Jánošík sme už písali na inom mieste. Pripomenieme, že sa v Terchovej nakrúcal počas roka 1935. Táto 76-minútová čiernobiela snímka patrí medzi najvýznamnejšie diela stredo-európskej medzivojnovkej kinematografie. Prenikavý úspech zožala aj na IV. medzinárodnom filmovom festivale v Benátkach (1936), kde ju premietli aj napriek tvrdému odporu Maďarov. Len v roku uvedenia filmu do kín ho videlo takmer 100 miliónov divákov; do roku 1980 snímku premietli v 32 štátoch sveta! O takom niečom sa môže dnešným slovenským tvorcom len snívať. Práve slogan z plagátu tohto filmu – Jánošíka nemôžete zabiť. Jánošík je sloboda a sloboda je večná! – azda najvýstižnejšie charakterizuje výsostné postavenie jánošíkovskej témy nielen v dejinách slovenskej kinematografie, ale aj v našich národných dejinách vôbec.

Kostol svätých Cyrila a Metoda v Terchovej je najväčším chrámom na území Slovenskej republiky, zasväteným solúnskym bratom a spolupatrónom Európy.

Terchová bola po novembrových udalostiach roka 1989 prvým miestom vo vtedajšej Českej a Slovenskej federatívnej republike, kde sa konali Cyrilometodské dni. Slávnostnou svätú omšu, ktorú v preplesnom kostole celebraval kardinál

Ján Chryzostom Korec, snímali v priamom prenose kamery federálnej televízie. Po roku 1990 sa pod zjavným vplyvom terchovskej inšpirácie organizovali podobné podujatia v rôznych kútoch Slovenska. Jedine Terchová si však dokázala do dnešných dní udržať pravidelnosť, koncepcnosť a atraktívnu programovú skladbu svojho cyrilo-metodského podujatia.

Ľudová hudba bratov Muchovcov z Terchovej zvíťazila v júli 1996 na jubilejnom 50. ročníku svetoznámeho hudobného súťažného festivalu v Llangollene (Wales).

Medzinárodný folklórny festival Jánošíkove dni v Terchovej patrí dlhodobo medzi najvyhľadávanejšie akcie na Slovensku. V roku 2003 sa stal divácky najväčším podujatím u nás. Vtedy ho navštívilo 75-tisíc záujemcov z domova a zo sveta.

Noviny Terchová boli po spoločenskej zmene v novembri 1989 prvým dedinským periodikom na území Slovenska. Prvé číslo vyšlo 28. marca 1990. Pôvodne mali noviny mesačnú periodicitu, od roku 1997 vychádzajú ako dvojmesačník.

Počas rokov 1990 – 2015 ušlo v Terchovej svetlo sveta vyše 60 žánrovo rôznorodých knižných titulov, čo je z pohľadu slovenských obcí a menších miest absolútne prvenstvo.

Terchová je bezpochyby jednou obcou na svete, kde aktívne pôsobia až tri orchestre – Terchovský symfonický orchester, Obyvateľský orchester Ruda Patrničiaka, Komorný orchester Akadémia muzika z Terchovej. -pc-

Zľava stoja: Jakub Sloviak, Pavol Šuhaj - tréner, Juraj Cigánik, Jozef Rybár, Juraj Jánošík, Andrej Opalka, Rastislav Grülling, Lukáš Gallo - zástupca kapitána, Vladimír Melišik, Štefan Miho, Milan Struhárňanský, Ján Vantúch - kapitán, Bohuslav Muráň - „doktor“. Zľava kľáča: Michal Cingel, Matej Sloviak, Šimon Jánošík, Martin Papala, Ján Kačáni, Martin Baláž, Juraj Vantúch, Pavol Romančík, Martin Poleť, Vladimír Hanuliak.

Športový život v Terchovej

Terchová nežíje len bohatým kultúrnym, spoločenským a duchovným životom, ale aj celoročnými športovými aktivitami a podujatiami. Svoju činnosť v obci vyvíjajú Futbalový klub Terchová, Stolnotenový klub Jánošík Terchová, pravidelne sa tu organizujú medzinárodné, národné i regionálne podujatia. Z našej obce pochádzajú športovci, ktorí dávajú o sebe zvať športovému svetu.

Futbalový klub Terchová bol založený v roku 1954. V súčasnosti združuje štyri mužstvá (muži, dorast, st. a ml. žiaci), všetky hrajú v krajských súťažiach. Muži sú lídrami 5. ligy sk. A a svoju pozíciu budú chcieť potvrdiť i na jar. Káder trénera Pavla Šuhaja na to určite má. Na Štefana sa ujala tradícia halového turnaja v RIC Terchovec, ktorého sa zúčastňujú známe futbalové mená. Bude to tak aj tohto roku.

Stolnotenový klub Jánošík Terchová bol založený v roku 2001 a súťažne pôsobí už šiesty rok. A družstvo hrá 7. ligu a B družstvo hrá 8. ligu. Okrem toho organizujú Veľkonočný turnaj (14 ročníkov) pre jednotlivcov a samostatne pre deti i Turnaj štyroch družstiev (vždy v septembri), na ktorom sa tohto roku zúčastnili aj hostia z partnerskej obce Velehrad (CZ).

-mz-
Snímka archív

TERCHOVÁ - DEDINA, KDE SA STÁLE NIEČO DEJE!

Robia nám dobré meno

Naš rodák Lukáš Cingel, hráč hokejovej Sparty Praha, sa presadil už do seniorskej reprezentácie.

Filip Ondruš, hokejista MsHK Žilina, reprezentoval Slovensko na turnaji štyroch v Poprade a v súčasnosti bojuje o miesto v kádri na MS dvadsiatok vo Fínsku.

Róbert Boženik ml., juniorský futbalový reprezentant Slovenska v kategórii 17-ročných a hráč MŠK Žilina.

Marián Zajac, snímka archív

Lukáš Cingel

Športové podujatia

Každoročne sa v januári uskutočňujú vo Vrátnej na Pasekách populárne žiacke medzinárodné preteky Skiinterkriterium, na ktorých sa zúčastňujú pretekári z celého lyžiarskeho sveta. Pravidelnými podujatiami vo Vrátnej sú tiež európske poháre zdravotne postihnutých. V zime v lyžovaní a snowboardingu a v lete v cestnej cyklistike. Mnohí zúčastnení sa úspešne presadzujú aj na svetových paralympiádach.

Veľmi populárnym sa stal Beh na Poludňový Grúň, ktorý má za sebou úspešných 14 ročníkov. Jeden z nich bol zároveň majstrovstvom Slovenska v behu do vrchu. Pravidelne sa ho zúčastňuje

zhruba 200 pretekárov. Organizátorom je O. Z. Grúň.

Tohto roku sa uskutočnil premiérový ročník Terchovského

Terchovský polmaratón.

Snímky archív

polmaratónu a Terchovskej desiatky, ktoré prilákali na štart 172 bežcov zo Slovenska, Česka, Poľska, Ukrajiny a Španielska, medzi ktorými sa nestratili ani terchovskí bežci. Tomáš Dikoš skončil v polmaratóne na treťom mieste!

18. októbra 2015 sa v Terchovej uskutočnilo 5. kolo Slovenského pohára v cyklokrose.

Pravidelne sa usporadúvajú verejné preteky v zjazdovom lyžovaní a snowboardovaní pod názvom Jánošíkova valaštička, ktoré túto zimu napíšu úctyhodnú 56. kapitolu.

V areáli Festa klubu sa každoročne v júli koná Terchovský trojboj, ktorý je súťažou družstiev zápoliacich v nohejbale, tenise a minigolfe. -mz-

Beh na Poludňový Grúň.

KODAS

informačné technológie

*Kvalitne, včas, komplexne
za primeranú cenu*

www.kodas.sk

Žilina, Kamenná 20, tel:041 5555 111

programy

účtovníctvo
mzdy a personalistika
sklady a objednávky

počítače a siete

stolové, notebooky a tablety
tlačiarne, kopírky
servery

registračné pokladnice

klasické pokladnice
fiskálne tlačiarne

spoľahlivý servis

CONSULTING

KODAS

spracovávame

jednoduché účtovníctvo
podvojnú účtovníctvo
mzdy a personalistika

poskytujeme

účtovné poradenstvo
komunikáciu s úradmi

consulting.kodas.sk

ZBOJSTORY

príbehy z kraja Jánošíka

nový ručne ilustrovaný
CD album world music kapely
Nebeská muzika

...už čoskoro na
www.nebeskamuzika.sk

N SPORT TERCHOVÁ

lyže, lyžiarky
bežky, palice
prilby, okuliare
rukavice
fashion, čiapky
funkčné prádlo
exkluzívna kolekcia

JC de CASTELBAJAC
ROSSIGNOL

Ďakujeme svojim členom
a partnerom za prejavent' dôveru
v roku 2015
a tešíme sa na spoluprácu
v roku 2016

Pali Bataj, www.facebook.com/planetpali/

Dom plný dobrých tónov

Vďaka dlhoročným skúsenostiam rodiny Muchovej, ktorej
snom bolo prevádzkovať vlastný rodinný penzión, môžete
stráviť neopakovateľné chvíle v tichom a výnimočnom
prostredí Terchovej.

Rezervácie: +421 907 702 007
E-mail: info@muchva-apartments.sk

Dom plný dobrých tónov

MUCHA
APARTMENTS

ZIMNÉ pobytové balíčky

Wellness Hotel Rozsutec***
Terchová-Vrátna

e-mail: info@hotelrozsutec.sk
tel. 0911 518 633

www.hotelrozsutec.sk

